

Jure Brkan

NOVI CRKVENI ZAKONIK

Papa Ivan Pavao II. na blagdan Obraćanja sv. Pavla, 25. siječnja 1983. godine, proglasio je apostolskom uredbom »*Sacrae disciplinae leges*« novi Kodeks kanonskog prava Katoličke crkve. Taj povijesni događaj za Katoličku crkvu dogodio se upravo na 24. obljetnicu najave reforme Kodeksa iz 1917. godine. Službeni tekst novoga crkvenog Zakonika objavljen je, po odredbi kan. 8, *Acta Apostolicae Sedis*, vol. LXXV, pars II, od 25. siječnja 1983. godine. Ovaj Kodeks prema kan. 1 odnosi se na Latinsku crkvu: »*Canones huius Codicis unam Ecclesiam latinam respiciunt*«.

Od 1917. godine u Katoličkoj crkvi kao i u svijetu uopće mnogo se toga dogodilo; razne ideologije, strahote II. svjetskog rata, kulturni napredak čovječanstva s kojim je povezano kvalitetnije saznanje o čovjeku, a k tome napredak svetopisamskih znanosti kao i teologije uopće, nužno je uvjetovalo da Katolička crkva dublje upozna i razmisli o vlastitom poslanju u suvremenom svijetu. To spoznavanje Crkve ostvareno je II. vatikanskim saborom. Plod toga su saborski dokumenti, čije su se direktive i nauka pomalo konkretizirale u posaborskoim dokumentima te raznim nagovorima posaborskih papa, posebno naukom pape Pavla VI., kojega se s pravom može nazvati teologom kanonskog prava.

Želju Ivana XXIII. za podušnjenjem Crkve shvatio je dobro papa Pavao VI. On je, naime, pronašao mjesto kanonskom pravu u Otajstvu Crkve. Tako je, polazeći od aksioma »*Ubi societas, ibi ius*«, preko »*Ubi potestas, ibi ius*« naglasio veoma važni aksiom: »*Ubi Ecclesia, ibi ius*«. U tu svrhu Pavao VI. 28. ožujka 1963. osniva komisiju za reformu Kodeksa kanonskog prava (*Pontificia Commissio Codicis Iuris Canonici recognoscendo*), da bi 12. studenoga 1963. započeo teški rad na reformi Kodeksa iz 1917. godine.

Na tom velebnom djelu radili su kardinali, nadbiskupi, biskupi, svećenici, redovnici i laici sa svih kontinenata. To je bio u pravom smislu kolegijalni rad. Tu se osjetila briga udova Crkve za jednu Crkvu čija je nevidljiva glava Isus Krist, a vidljiva Sv. Otac Papa, nasljednik sv. Petra.

Na reformi Kodeksa iz 1917. prijedeno je pet glavnih faza:

1. Pripremanje i redakcija nacрта;
2. konzultiranje s biskupskim konferencijama i stručnjacima;
3. ponovno pretresanje, preispitivanje i usavršavanje;
4. na 22. travnja 1982. Mons. G. Onclin, praćen Mons. J. Herranz-om, predali su konačni tekst nacрта Sv. Ocu Ivanu Pavlu II.;
5. Papa je osobno i preko kardinala pregledao tekst i na kraju ga proglasio crkvenim Zakonikom, 22. IV. 1982.-25. I. 1983. (ovo je legislativna faza). Zabilježeno je da je kolegijalnom radu u prve četiri faze posvećeno 6.375 sati.

Dvije su glavne oznake kojih su se ljudi iz Kodeksove kovačnice držali na radu toga »darežljivog dara Božjega«: *Vjernost II. vatikanskom saboru* (tu se nastojalo, koliko su tome dopuštali pravni principi, provesti saborske dokumente u pravne norme) i *vjernost dvijetisućoj pravno-legislativnoj tradiciji Crkve*. Trebalo je uvijek imati u vidu ono što je Božje da novi Kodeks, u ovom povijesnom trenutku Crkve, bude u službi »otkupljenja čovjeka« i obnove katoličkog života.

Da bi novo zakonodavstvo Latinske crkve odgovorilo eklezijologiji II. vatikanskog sabora, bilo je neophodno napustiti poznati sistem koji se nalazi u Institucijama rimskog pravnika Gaja, koji je preko Institucija cara Justinijana i kanoniste Lancellotti-ja odredio impostaciju Pio-Benediktova Kodeksa iz 1917. godine (*Omne autem ius quo utimur, vel ad personas pertinet vel ad res vel ad actiones*). Poslije zrelog ispitivanja, komisija je prihvatila impostaciju iz dogmatske konstitucije o Crkvi »*Lumen gentium*«. Slijedeći teološko-pravni kriterij, materije su se poredale oko triju služba u Crkvi: *docendi, sanctificandi i regendi*, što je u funkciji spasenja čovjeka. Tako je novi Kodeks uređen na sistemu sedam knjiga:

Prva knjiga: DE NORMIS GENERALIBUS (kan. 1-203);

Druga knjiga: DE POPULO DEI (kan. 204-746);

Treća knjiga: DE ECCLESIAE MUNERE DOCENDI (kan. 747-833);

Četvrta knjiga: DE ECCLESIAE MUNERE SANCTIFICANDI
(kan. 834-1253);

Peta knjiga: DE BONIS ECCLESIAE TEMPORALIBUS
(kan. 1254-1310);

Šesta knjiga: DE SANCTIONIBUS IN ECCLESIA (kan. 1311-1399);

Sedma knjiga: DE PROCESSIBUS (kan. 1400-1752).

U svih sedam knjiga ima ukupno 1752 kanona, a Kodeks iz 1917. g. dijelio se na pet knjiga i imao je 2414 kanona. Ovo nije revidirani Kodeks iz 1917. već novi Kodeks, a ako ima koji kanon iz 1917., ne znači da je to stari propis već novi propis.

Ima dosta oznaka koje karakteriziraju novi Kodeks. To su one oznake koje se usklađuju s baštinom II. vatikanskog sabora. Navodim samo neke izrazitije: 1. *suodgovornost*, a to znači da svaki kršćanin, vjernik sudjeluje u proročkoj, svećeničkoj i kraljevskoj Kristovoj vlasti, a to sažima temeljno dostojanstvo na kojem se temelji jednakost svih krštenika u hijerarhijskoj zajednici Crkve; 2. *kolegijalnost* što provodi u pravne norme nauku II. vatikanskog sabora o kolegiju biskupa kojemu predsjedava papa; 3. *zakonitost*, tj. podvrgavanje svih — uključena hijerarhija — odredbama Kodeksa. Tu se očituje ono što se u pravnoj terminologiji naziva »pravno stanje«; 4. *supsidijarnost* — tu se valorizira, unapređuje inicijativa i aktivnost Božjeg naroda u svom različitom djelovanju polazivši »od baze«; 5. *jasnoća* — poklonjen je Crkvi efikasniji tekst zakona tako da ga mogu lakše shvatiti svi članovi Božjeg naroda; 6. *misijsko djelovanje* koje u Crkvi otvara mogućnosti slobodnijega misijskog djelovanja, i to prema zahtjevnosti vlastite karizme, bilo pojedinaца bilo zajednica (redovnici); 7. *ekumenizam*, što odražava veću slobodu komuniciranja između članova Katoličke crkve i drugih krštenika (*communicatio in sacris*); 8. *pastoralno djelovanje* — svi zakoni ovoga Kodeksa samo su sredstvo efikasnije pastorizacije. Tu su, između ostaloga, naglašena veoma važna dva principa: *jednakost i epikeia*. Svi su u Crkvi pozvani da prema svom poslanju u ime Crkve pastoralno djeluju, a Kodeks samo kanalizira to djelovanje.

Na kraju treba reći da čovjek bez vjere ne može shvatiti sve zakone iz novoga Kodeksa, jer su crkveni zakoni prvenstveno odredba vjere, doneseni od sakralne institucije — Crkve — a ne samo odredbe razuma. Da se shvate i provedu, treba i vjera i razum. Prema riječima Ivana Pavla II., crkveni se zakoni nalaze u trokutu: Biblija, Saborski dokumenti, Kodeks kanonskog prava. Sada smo u vremenu proučavanja novog Kodeksa da bi od 27. studenoga 1983. ti propisi bili odredba suživota u Crkvi, što će trebati vjerno opsluživati prema nakani vrhovnog zakonodavca Ivana Pavla II.

KARDINAL GIUSEPPE CASORIA

PREFEKT KONGREGACIJE ZA SAKRAMENTE I BOGOŠTOVLJE

Među osamnaesticom crkvenih dostojanstvenika, koje je papa Ivan Pavao II. na Svijećnicu ove godine pribrojio kardinalskom zboru, nalaz i se i mons. Giuseppe Casoria, do tada proprefekt Kongregacije za sakramente i bogoštovlje. U redoslijedu objavljivanja novoimenovanih kardinala, mons. Casoria je bio peti po redu, odmah iza našega kardinala Kuharića.

Mons. Casoria je rođen 1908. g. u mjestu Acerra kod Napulja. Za svećenika je zaređen 21. XII. 1930. Nakon završenih teoloških studija, radio je kao profesor u sjemeništu rodnog grada i obavljao istovremeno različite pastoralne obaveze.